

## ІННОВАЦІЙНО-ЦИФРОВІЗАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Анотація.** У тезах викладено окремі аспекти інноваційно-цифровізаційного розвитку підприємств в сучасних умовах. Зокрема, проаналізовано взаємозв'язок інноваційного розвитку підприємства та цифровізації, розглянуто показники інноваційної діяльності промислових підприємств, проаналізовано структуру витрат на інновації, визначено ряд факторів, що впливають на рівень інноваційної діяльності та цифровізації українських підприємств.

**Ключові слова:** цифровізація, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, промислові підприємства, джерела фінансування.

Основні наукові результати. Сучасний етап розвитку економіки України обумовлений такими загальносвітовими тенденціями як глобалізація, підвищення ролі людського капіталу та інформатизації, прагнення до інноваційно-технологічного розвитку, цифровізація різних суспільних сфер. Для України, як і для будь-якої держави, виробнича сфера та підтримка і розвиток відповідного технологічного рівня виступають одним із стратегічних пріоритетів для розвитку економіки в цілому та підвищення рівня доходів та національного добробуту зокрема. Залежно від окремих галузей різниться рівень цифровізації економіки. Використання новітніх досягнень у сфері інформаційних технологій широко розповсюджені у логістиці, сфері зв'язку, при наданні фінансових послуг; проте, інтенсивність цифровізації окремих галузей, скажімо гірничодобувної промисловості, є досить низькою. Нині інноваційний розвиток базується саме на впровадженні цифрових технологій, поширення яких сприяє стрімкому розвитку бізнесу. Взаємозв'язок інноваційного розвитку підприємства та цифровізації показано у табл. 1.

Таблиця 1

**Взаємозв'язок інноваційного розвитку підприємства та цифровізації**

Напрямок	Взаємозв'язок
Механізми блокчейн	Базується на інноваційних способах прискорення передачі інформації та замикання її у певні типи внутрішніх протоколів інформаційних систем
Цифровий банкінг	Нові методи передачі та квітування оплат, використання мобільних додатків зі спеціалізованим цифровим кодуванням
Інтернет	Підключення та комп'ютеризація різних систем і їх повна автоматизація завдяки використанню Інтернету
Цифровізація бізнесу	Інноваційні розробки у сфері інформатизації
Підходи в роботі з Big Data	Розробка інноваційних аналітичних інструментів різного спрямування, автоматизація механізмів планування і прогнозування різних економічних показників.

Джерело: [3].

Розмір витрат підприємств на розробку та впровадження новітніх технологічних продуктів та рівень інвестування в інновації є досить незначним. Аналіз показників інноваційної діяльності промислових підприємств показав, що частка інноваційно активних промислових підприємств у загальній структурі складає близько 15-16%, що значно нижче у порівнянні із розвинутими країнами (табл. 2). Частка інноваційно активних підприємств у середньому в ЄС складає 51%. Найвищий рівень у Бельгії – 68%, Португалії – 67%, Фінляндії – 65%, Люксембурзі – 64%, Німеччині – 64%. Найнижчий – у Румунії – 10% і Польщі – 22% [3, с. 125]. Проте, на противагу цьому у 2020 році зросла кількість впроваджених видів інноваційної продукції.

Таблиця 2

**Показники інноваційної діяльності промислових підприємств у 2011-2020 рр.**

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Кількість інноваційно активних промислових підприємств									
1679	1758	1715	1609	824	832	759	777	782	722
% до загальної кількості промислових підприємств									
16,2	17,4	16,8	16,1	17,3	18,9	16,2	16,4	15,8	16,8
Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси)									
1327	1371	1312	1208	723	735	672	739	687	640

<i>% до загальної кількості промислових підприємств</i>									
12,8	13,6	12,9	12,1	15,2	16,6	14,3	15,6	13,8	14,9
Кількість упроваджених у звітному році видів інноваційної продукції (товарів, послуг), усього одиниць									
3238	3403	3138	3661	3136	4139	2387	3843	2148	4066

\* попередні дані

Джерело: складено автором за даними [2].

У вітчизняному суспільстві відбувається неоіндустріальна модернізація, особливостями якої є поширення інформаційних технологій в усіх сферах життєдіяльності, перехід до цифрового суспільства, капіталізація суспільних знань [1, с. 5-6]. Відповідно, цифровізація економіки обумовлена певним суспільним устроєм. Низький рівень цифровізації та інноваційної діяльності українських підприємств зумовлений рядом факторів, зокрема це нерозвинутість інформаційної інфраструктури, недостатній рівень нормативно-правового регулювання, ресурсні обмеження, прогалини у сфері безпеки та конфіденційності даних, дефіцит кваліфікованих фахівців, недостатній рівень компетентності майбутніх користувачів, низький рівень цифрової культури, значна вартість проєктів, що передбачають використання цифрових технологій. Стримуючим фактором до розвитку цифровізації, зокрема рівня інвестування ресурсів власниками активів у інновації, є також прагнення максимізувати власну приватну вигоду, а застосування новітніх технологій в більшості випадків вимагає значних витрат та пов'язано з певними ризиками.

Аналіз структури джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств (табл. 3) показує, що значна частина фінансується саме за рахунок власних коштів підприємств, проте нині для бізнесу витрати на інноваційні продукти не є першочерговими.

Таблиця 3

**Структура витрат на інновації промислових підприємств  
у 2011-2020 рр.**

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
<b>Витрати на інновації, млрд грн</b>									
14,3	11,5	9,6	7,7	13,8	23,2	9,1	12,2	14,2	14,4
у тому числі за рахунок (у % до загального обсягу витрат на інновації)									
<i>власних коштів підприємств</i>									
52,9	63,9	72,9	85,0	97,2	94,9	84,5	88,2	87,7	85,4
<i>коштів державного бюджету</i>									
1,0	2,0	0,3	4,5	0,4	0,8	2,5	5,2	3,9	1,9
<i>коштів інвесторів-нерезидентів</i>									
0,4	8,7	13,1	1,8	0,4	0,1	1,2	0,9	0,3	0,9
<i>коштів інших джерел</i>									
45,6	25,5	13,7	8,7	2,0	4,3	11,8	5,7	8,1	11,8

Джерело: складено автором за даними [2].

**Висновки.** Таким чином, одним із важливих завдань на державному рівні є сприяння підвищенню рівня цифровізації як одного із сучасних трендів розвитку економіки. Інноваційно-цифровізаційні тенденції економічного розвитку промислових підприємств вимагають перегляду стратегічних пріоритетів та промислової політики держави з метою подолання розривів у промисловій сфері та підвищення рівня конкурентоспроможності створюваних товарів та послуг як в Україні, так і за кордоном. Цифровізація економіки дає поштовх для розвитку всіх сфер та сприяє підвищенню рівня привабливості вітчизняної економіки для інвестицій, зокрема сприяє зміцненню конкурентних позицій вітчизняних підприємств завдяки прискоренню автоматизації виробничих процесів, підвищенню рівня продуктивності праці, зростання ефективності управлінських процесів, розширення меж для співпраці.

**Список використаних джерел**

1. Адаптивне управління підприємствами в умовах неотехнологічного відтворення: Монографія. За редакцією Ареф'євої О.В. К.: ФОП Маслаков, 2020. 260 с.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. URL: [https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020\\_digitalization.pdf](https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf)